

לח) גם אני כתבתי כאן צ"ע מחזור"א סי' פ"ב
סקי"ח שהתיר לטלטל מחצרו של ישראל לגוי
שבצדו וכ"נ בבה"ל סי' שפ"ב ס"ג ד"ה וא"צ.

מא) הא דמועיל ביטול מבעו"י אע"ג דהגוי יכול
לבא בשבת וא"כ אינה ראוי' לעירוב בכה"ג
וע"כ משום דאז יוכלו לשכור ממנו וא"כ השתא
ראוי' לעירוב ולכן יוכל לבטל וע"כ צריך לשכור
ממנו דאל"כ מקרי אין ראוי' לעירוב וצ"ע.

מב) עי' בזה בס' של אאמו"ר שליט"א על זבחים
הוצאה שני' שהדפיס בסופו בלקוטים סי' א'
באורך בענין זה. (ושם בתחלת הספר הדפיס ג"כ
הערת כת"ר שליט"א ע"ד הב"ח בסי' שס"ג).

מח) במקום המחנה של אנשי חיל אין לבני העיר
השתמשות, ובמקום בני העיר אין לפקיד החיל
זכות ואיך יצטרפו.

מו) מנ"ל לאסור כסוי ע"ג כסוי.

מו) לכאו' מסתבר כגיסו שליט"א עי' פסחים ר"פ
האשה.

מח) כמדומה שאינו נכון, אך לא אוכל להעיד בזה.

ממ) לא שמעתי.

נ) ח"א בזמנינו המציא זה, וכמדומה שממרן לא
שמעו זה.

מובן שרשמתי ההערות בלי עיון הראוי ומעכ"ת
שליט"א יראה ויבחר.

נתקשיתי אתמול בד' המ"ב סי' שס"ב ס"ק כ"ז
נאסרו לטלטל כו' שזה סותר לכאו' הא דקי"ל
בסי' שע"ד ס"ב להיתר.

והנני דוש"ת ידידו

חיים קניבסקי

ד"ש לגיסו שליט"א

מכתב ז'

ממנהג העולם העושים סוכות לפני הבית ולא
קובעים מזוזה, היפך סתימת המ"ב.

אך לענ"ד נראה דכונת הפמ"ג ומ"ב, דוקא
באופן שציירו בשיש ב' חדרים והוא עושה
מא' מהם סוכה ע"י הורדת הגג, ובזה דן
הפמ"ג אי הסוכה בחדר החיצון או בחדר
הפנימי, ומוכח כן גם ממה שקודם לכן כתבו
לעצם הנידון של חדר שעשוהו סוכה דנפטר
מחיוב מזוזה במשך ימי החג, ואח"כ סיימו
דביש ב' חדרים שא' מהם עשהו סוכה, בזה
אם הסוכה בחדר החיצון חייב משום בית שער,
וע"ז כתב שם הפמ"ג בס"ס תרמ"ד דלא דמי
לסוכת היוצרים, וציין לעיין בש"ך.

והיינו דלכאורה נתקשה מחמת שיטת הרמב"ם
שכשהחיצונה אינה קבועה ג"כ פטורה

י"ג תשרי תש"ל

עיה"ק ירושלים תובב"א

לכבוד מע"כ הרב הגאון הגדול כס"ת ר' חיים
קניבסקי שליט"א

בעסקי כעת בהלכות מזוזה ובענינא דיומא אעלה
בזה כמה הערות קצרות

סוכה לפני הכניסה לבית אי חייב במזוזה

א) כתב הדר"ג ב"פרשה סדורה" סוף אות ל"ב.
דדברי הפמ"ג סוף הלכות סוכה שהובאו
במ"ב סי' תרכ"ו ס"ק כ"א הם כשיטת רש"י
ולא כשיטת הרמב"ם, וכ"כ בענין ציון הפמ"ג
לש"ך סי' רפ"ו ס"ק כ"ב, העיר כת"ר דהם
כדברי רש"י ולא כהרמב"ם – ומדברי כת"ר
משמע שפירש כונת הפמ"ג לענין כל סוכה
העשויה לפני הכניסה לבית, ולפי"ז תגדל התימה

ולמה כאן נחייב. ע"ז ציין לש"ך שכתב הטעם שאינו קבוע, והיינו כהרמב"ם. ומובן דבנידון דידן דהחדר קבוע כל השנה וכל השנה משמש כבית שער לפנימי ע"כ חייב גם בסוכות.

ועוד גלע"ד דאפי' נאמר דכל השנה אינו כגדר בית שער, מ"מ כאן יש לחייב גם לדעת הפר"ח והפמ"ג שג"כ פסק כוותי', והיינו דרק שם דכל השנה חייב משום חדר ובסוכות אינו לא בית ולא בית שער ע"כ פטור, אבל כאן ממ"נ כל השנה הוא בית, ובסוכות הוא בית שער, מאי נאמר הרי אינו קבוע לבית שער, אין הדבר כן דחסרון דאינו קבוע הוא שכעבור זמן קצר יסולק לגמרי, אבל כאן אדרבה יאלם חיובו כתורת בית ממש. אך לכאורה א"צ לזה ותיפ"ל דהוי כבית שער גם כל השנה.

שו"ר מ"ש ב"מזוזות ביתך" ס' רפ"ו ס"ק מ"ז ובשעה"צ ס"ק צ"ג ושם בהערות מח"א אך ההערה סתומה. וכאילו המכוון גם לגבי כל סוכה שלפני הבית, ובזה לא מובן דגם מצד בית שער הוי בית שער ארעי ורק שעושה סוכה בחצר הוי ב"ש קבוע.

ב' סוכות בחצר אחד אי שרי לטלטל מזה לזה.

(ב) בשנה העברה כתבתי לכת"ר הערת גיסי הרב רי"א פלדמן שליט"א בהא דבסי' ש"ע פסק המ"ב ס"ק ד' כהמג"א דסוכה פטורה מעירוב, ואילו בסי' תרל"ד ס"ק ח' כתב בשם הפמ"ג דב' סוכות בחצר א' אסור לטלטל מזה לזה בלי עירוב. והנה בזמן האחרון חשבתי תירוץ פשוט דהנה בחזו"א סי' כ"ו ס"ל דרק חדר אוכל יש לו דין בית, לגבי דין כלים ששבתו בבית, אבל שאר חדרים דין כליהם כדין כלי ששבת בחצר. אך לכאורה מסתימת האחרונים לא משמע כן.

והעירני ידידי הר"ר יאיר אונגסברג הי"ו שכן משמע בחי' ב"מ סי' שנ"ה שמבואר מדבריו שבית הכסא שבין ב' בתים יש לכלים השובתים שם דין כלי בית – וכמדומה דכן משמע שם בחי' הגרעק"א, ובמ"ב סי' שנ"ה ס"ק ל"ד וסי' שע"ו ס"ק כ"ג הביא דבריהם יעו"ש, וכן יעוין בחי' ב"מ סי' שנ"ו שדן להשיג על הרמ"א ולסבור שמים שבבור שבחצר ג"כ יש להם דין כלי בית.

וא"כ יתכן דאפי' בסוכה שאין לה דין בית כדי לאסור וגם לא לתת שם עירוב, מ"מ כלים השובתים בה יש להם דין כלי בית – כמובן דזה גרע מדין כלים שבחדרים שאין אוכל שם, וא"כ גם אי לא נסבור כהחזו"א וגם בשאר חדרים יש דין כלי בית, מ"מ שם שאני שאם ידור שם יאסור. מ"מ יתכן דעכ"פ לסברת הב"מ דגם כלים שבבית הכסא הוו בדין כלי בית ה"נ כאן.

וא"כ יתכן דגם הפמ"ג ס"ל כן, וזאת אומרת שאם סו"ס יש שם שמוש השייך לשמוש בית, יש לכלים דשם דין כלי בית.

ויתכן גם לחלק דדוקא אם הסוכה ליד הבית ממש אז היא מסונפת לבית לענין זה. אך א"א לחלק בעצם הדין דכשהיא ליד הבית ממש אז גם הדר בה אוסר, דהרי במ"ב סי' תרכ"ו ס"ק כ"א כתב בשם הפמ"ג דפטור סוכה ממזוזה היא גם כשהיא ליד הבית ממש, והרי הם שווים בזה עירוב ומזוזה.

והנה בסי' שס"ו ס"ק י"ב הביא המ"ב לדעת הראשונים דלא ס"ל כהרמב"ם וגם בשיירא יש חיוב עירוב כשהם פחות מעשרה, וא"כ צ"ע מ"ש סוכה מדין שיירא, ודוחק לומר שכיון שהתורה מחשבתה עראי גרע, דסו"ס הרי שיירא היא עראי והתורה רק החשיבה לסוכה כעראי,

וא' מחברי הכולל הר"ר שלמה לוי הי"ו רצה לומר דבשירא כולם עראי, אבל בסוכה יש בתים בחצר ע"כ לא אלים בעל הסוכה לאוסרם - וסייעתי דבריו מדברי רש"י ביומא- דף י' שצייר לדין סוכה לענין פטור ערוב כשיש בתים בחצר.

ועפ"י העיר א' מחברי הכולל הר"ר נתן קפשיץ ^{אוצר החכמה} הי"ו דא"ש דברי הפמ"ג בסי' תרל"ד דשם איירי שיש רק ב' סוכות וע"כ הם כשיירא. אלא דא"כ צ"ע לשיטת הרמב"ם דבשיירא פטורים מעירוב אע"ג דשניהם עראי ולמה בסוכה נחייב, והרי השו"ע בסי' שס"ו סעי' ב' פסק כהרמב"ם, ולא משמע דהפמ"ג בא כאן לפסוק כשיטת שאר הראשונים, ואולי אפשר לומר דשאני שיירא שאין להם כלל קבע ועלולים בכל שעה ובכל רגע לנוד מכאן, משא"כ בסוכה יש קביעות זמנית לו' ימים, והר"ר ר' אריה לוי הי"ו רצה לומר שבשיירא מסעם מאחדם יחד שלא יתחלקו כיון שהם מחולקים באופן ארעי, משא"כ בסוכות אין להם שייכות ביחד.

ויעוין עוד בזה לקמן אות ד'.

בדברי הרעק"א בתדיר ומקודש

(ג) יעוין בשו"ת הגרעק"א סי' ט' מה שכתב להשיג ע"ד הקרבן עדה (שכ' כדברי הב"י כמש"כ שם) מהא דמספקינן בתדיר ומקודש וכתב לבאר דהירושלמי פליג עם הבבלי וס"ל דמקודש עדיף. - וצ"ע דאולי אפשר לומר דבתדיר ומקודש גרידא גם הירושלמי מסתפק, ורק כאן כונת הירושלמי להכריע כשמואל משום שיש גם מעלת מקודש, וע"כ מזוזה שיש לה ב' מעלות תדיר ומקודש עדיפא מתפילין שיש להם רק מעלת חובת הגוף (לפי דרך א' שכתב הגרעק"א שחובת הגוף היא מעלה עצמית ולא כדרך ב' שהיא ג"כ מעלת תדיר יעו"ש) וא"כ א"ש דברי ב"י וק"ע, דלדין דפסקינן בבבלי

דתפילין הוו מקודש א"כ לתפילין יש ב' מעלות ולמזוזה רק מעלה א' - ואולם אפ"ל שמבבלי מוכח שאין כאן מעליותא לב' מעלות דהרי חטאת ואשם ג"כ הוו חובת הגוף ושלמים אינם חובה, ובכ"ז יש בזה הספק של תדיר ומקודש. אך עכ"פ אכתי לא מוכח שהירושלמי פליג גם בתדיר ומקודש גרידא אלא דעכ"פ יהא השגה ע"ד ב"י וק"ע - אך צ"ע דאולי גם שלמים אחר שנדר או נדב הוו כבר כחובה"ג, או דגם חטאת ואשם לא הוו כחובה"ג דעדיף שלא יחטא, וא"כ שוב א"ש דברי ב"י וק"ע דאפ"ל דאין כאן פלוגתא - ולפי"ז נפ"מ ג"כ לענין דיון הגרעק"א במזוזה עם סוכה ולולב שכתב בד"ה ונ"ל, להכריע דמזוזה קדים, כיון דגם לל"ק יוכל לעשות איזה שירצה, אבל לפי הנ"ל לל"ק צריך סוכה ולולב דהם חובת הגוף ותדיר.

אם אפשר להניח העירוב בסוכה

(ד) העירני אברך א' דלכאורה א"א להניח בשבת של סוכות את העירוב בסוכה כיון דכל מקום שהדר שם אינו אוסר, המניח עירובו שם אין עירובו עירוב. - ועלה ספק בלבי, דאולי אפ"ל דכלל זה הוא כשהבית שער אכסדרה ומרפסת, משמשים רק לתשמישם למעבר או טיול כשמושי אכסדרה ומרפסת, ואפי' כשדר שם א' אין זה דיור, וכמו שע"י דיורו זה אין אוסר בחצר, כך לא מחשיב את הבית שער אכסדרה ומרפסת להיות בית להנחת עירוב. אך צ"ע אם הבעה"ב שיש לו כאן דירה טובה ומשם נובע האיסור לחצר, והוא משתמש גם בבית שער אכסדרה ומרפסת, כגון שאוכל שם פ"א ביום (כי יתכן אם אוכל פ"א ביום בחדר זה ופ"א בחדר זה יש לשני החדרים דין מקום פתא) אולי באופן זה מקבל גם הב"ש דין בית שאפשר להניח שם העירוב. ואין זה סותר לכלל של תלית דין הנחת עירוב בדין דיור האוסר, דהכלל הוא רק כשאין כאן רק אופן שימוש

הרגיל, וכן כשדר שם א' שכיון שכל דיורו כאן בטלה דעתו, משא"כ כשהנידון לסנף לבית א"כ הרי לא שייך כלל לתלות זה בזה דבאופן זה אין כלל המציאות לדון בענין דיור האוסר, כיון דכל נידונו כשיש דיור טוב, והנידון רק על הנחת עירוב, ואפ"ל דלענין זה כבר בטל לבית.

לפי גירסתו בכלל הגמ' דתלי' דין דיור האוסר בדין הנחת עירוב, אשר לפי"ז יתכן אפשרות הנחת עירוב והדיור אינו אוסר דלפי"ז יתכן דאפשר להניח עירוב בסוכה, ויעו"ש דדן אפי לגבי סוכה שאין בה ד' אמות דיהא חשוב דיור דידה במיגו דהוי דירה לענין סוכה.

אך יתכן דשייך גם לדון לענין איסור, וכגון שמצד ביתו יש לו פתח לחצר אחרת ששם הוא רגיל ורק שם הוא אוסר, וא"כ נימא דכיון דגם בב"ש שפתוח לחצר אחרת ג"כ משתמש יהא לו דין בית כיון שמסונף לבית ממש וגם כאן הוא דר, אך אין נפ"מ בזה כיון שלחצר אחרת אינו רגיל שוב אינו אוסר ואם רגיל הרי שוב זה מחמת ביתו.

ואי נימא כנ"ל יתכן גם לענין סוכה דאע"ג דהדר שם אינו אוסר, אבל לענין הנחת עירוב הוי כטפל לבית כיון דמשתמש כאן בשמוש בית, ואסורו בחצר נובע מחמת ביתו. ואולי עכ"פ בסמוכה לבית ממש, ואע"ג דלענין מזוזה כתב במ"ב סי' תרכ"ו ס"ק כ"א לפטור גם בסמוך לבית, אולי אין זה סותר לכלל שבגמ' השוו בזה עירוב ומזוזה דזה רק בסתם סוכה, אבל יתכן דחלוקים בפרטי הדינים כגון בסמוך לבית, דלענין מזוזה לא משנה מאי דסמוך לבית דהנידון על דיור הסוכה עצמה והוא ארעי, אבל בנידון דעירוב עכ"פ לענין הנחתו אפשר לומר שכעת הוי נטפל לבית.

ובמובן דזה חידוש גדול וצריך מקור לזה אך עכ"פ יתכן לגבי נידון הנ"ל שבאות ב' אולי אפ"ל שבזה גם לשיטת החזו"א יהא בזה עכ"פ דין כלים ששבתו בבית.

והראני הר"ר נ. קפשיץ הי"ו שבעצי אלמוגים סי' שס"ו דן בזה לענין שיטת הרמב"ם

כמה בירורי דינים בדעת מרן החזו"א זצ"ל ובוהא אשאלה אם ידוע לכת"ר דעת מרן זצ"ל בכמה פרטים דלקמן:

(א) לענין מאי דמצוי דהתיומת אינה כפולה ממש ברחבה ויש שנכפף רק קצת ויש נכפף ברובו, ויתכן דצריך שיהא כתאומים ממש, דהיינו ששניהם יהיו ברוחב שוה, אך אולי סגי ברובו, אבל במקצתו לכאורה אין זה תיום.

(ב) לענין מאי דמצוי בסוף התיומת דצד א' נמשך יותר בגובה ממשנהו אם זה חסרון בתיום – ויעוין בספר "חיים וברכה" על הלכות ד' מינים (מבעל "משמרת שלום" שעל הפמ"ג) באות רט"ז שדן באורך לענין נקטם רק ראש דף א' מהכפול של התיומת, ויתכן שבנדונו עדיף דכן הוא מתחלת ברייתו ואולי גרע דהוי כאילו לא הי' לו שם תיום מתחלה.

(ג) אולי שמע ממרן זצ"ל שיעור בנסדק "כהימנך" – יעוין בחיים וברכה אות ק"צ מה שכתב בזה בשם המהרש"ם.

(ד) כמו כן אולי שמע גדר השיעור לענין יבש בראש הלולב דבעי' שיכלה מראה ירקות שבו וילבינו פניו כמבואר בסי' תרמ"ה ס"ה ובמ"ב, ובבה"ל סוף הסי' כתב בשם הר"ן אפי' במשהו, ויעוין מ"ש בזה בחיים וברכה אות ק"ג.

אם מהני עוה"פ לחלק בסכך פסול

(ה) לענין מ"ש בחזו"א או"ח – מועד סי' קמ"ד ס"ק ד' בד"ה היה הגג בולט ד"ט וכו' – לכאורה גם אם העמיד צורת הפתח מהני כמו בדופן.

בדין ברכת ליישב בסוכה בקידוש בליל שבת

יעוין בסוף סי' תרמ"ג בשע"ת ומ"ב לענין ברכת סוכה בקידוש של שחרית. וצ"ע למה לא נדון ג"כ על קידוש של לילה בשבת דהרי יכול לאכול רק כזית חוץ לסוכה ויוצא בזה חיובו שמחמת שבת כמבואר בסי' תרל"ט

מ"ב ס"ק כ"ג והגם שכתב דצריך למצוה כביצה מ"מ הרי אין מעכב.

ואולי אם אוכל באמת רק כזית לא יברך אחר בפה"ג אבל כשרוצה לאכול כביצה כיון דאכילה זו אסור חוץ לסוכה וקידוש זה בא להתירה אין זה הפסק. ויעוין שם בשע"ת בשם הדב"ש דכנראה עיקר דיונו מחמת דקידוש היום בשחרית לא נתקנה מהקדמונים.

ואסיים בזה בברכת חג שמח

המצפה לתשובתו הרמתה

שמחה בונם ולדנברג

תשובה

בעוה"י אור ליום ב' בראשית תש"ל

לידידי הרב הגאון המצוין מהרש"ב שליט"א

אחדסה"ט יקרת מכתבו הגיעני בערב סוכות ומפאת הרגל לא יכולתי להשיב עד כה

(א) יעיין כת"ר בהערות על מזוזות ביתך שהדפסתי בסוף מס' עבדים שביארתי שם כד' כת"ר ובפנים באמת מקוצר ביותר ולפי שנשאלתי בזה הוכרחתי לבאר.

(ב) כמדומה שכבר כתבתי לכת"ר דלק"מ דכאן מיירי בדר בסוכה ושם מיירי שיש דיורין בבית גם נ"מ לענין כלי הבית, ובענין ביה"כ עי' בחזו"א או"ח סי' צ"ו סק"ה.

(ד) עי' בחזו"א סי' צ"א סק"א שאין תלוי באכילה בשבת זו, וע"ש סי' צ' ס"ק מ"א שמצדד דאם הניחו שם העירוב מחשיבו לבית.

ע"ד שאלותיו:

(א-ב) לא ראיתי להקפיד ע"ז.

(ג) כמדומה שהיו מחמירין במשהו.

(ד) עי' בחזו"א או"ח סוף סי' קמ"ד.

(ה) צו"ה ל"ש בפחות מד' סמוך לדופן עי' חזו"א סי' ו' ס"ק י"ט.

והנני דוש"ת ומברכו בכל טוב

חיים קניבסקי

אני מחכה להזדמנות לשלוח לכת"ר העתקת שונה הלכות על עירובין שכבר קבלתיו אך אני צריך עוד כמה ימים להגיהו בס"ד, אקוה שבימים אלו יהי מוכן [אבקש לכת"ר שיעיין ג"כ בסוף שכתבתי קצת הערות וכמה פעמים ביארתי מה סתום בפנים וטעם הדברים]
ויישר כחו למפרע.

מכתב ח'

כלים שלה לא הוו כלי בית, וגם אי נחדש דמותר להניח בה עירוב ג"כ יתכן דזה לא יגרום לאשוויי כלים שלה ככלי בית, כיון דגם הדר כאן ממש לא הוי כדר בבית לאסור אך בזה צ"ע ^{אריז"ל 1234567} ואמנם אי נימא דלענין זה נימא דהוו ככלי בית, שוב יהא עוד תירוץ לישוב דברי הפמ"ג בסי' תרל"ד דנימא דאיירי' באופן שהניחו את העירוב בסוכה.

ולענין מה שכתבתי במכתב הקודם לחדש דאולי כשדר בבית יוכל להניח את העירוב בבית שער ידידה, ומזה יצאתי לעיין לענין הנחת עירוב בסוכה, ואך חלקתי בין אופן שהב"ש פתוח לאותו חצר שהבית פתוח או כשנפ"מ לענין חצר אחרת (אם יהא איזה נפ"מ באופן שרק הב"ש שייך לשם ולא הדירה) דבזה לא מהני הבית לאחשובי לב"ש אע"ג דאדם א' בשניהם. הנה מצאתי בחזו"א יו"ד סי' קס"ט ס"ק ג' ד"ה מיהו ולפי מאי דמשהו בזה עם דין ב"ש לענין מזוזה דפתוח לבתים שאני הרי יש מזה סיוע לחידוש הנ"ל. וביותר דאפי' באופן שהוא נפ"מ לענין חצר אחרת ג"כ יהא לב"ש דין בית כיון שפתוח לבית, והיינו כיון ששייך לאדם א' יש בזה מעלה דפתוח לבית, אבל כשהוי של אדם אחר אין בזה מעלה זו כמתבאר בחזו"א שם.

אך אכתי אין מזה ראי' לענין סוכה, דשם אפשר דגם פתוח לבית לא מהני כיון דלא קביע, וכדמשמע במ"ב סוף סי' תרכ"ו דאין חיוב סוכה במזוזה גם כשפתוחה לבית.

עיה"ק ירושלים תובב"א חסון תס"ל

לכבוד הרב הגאון הגדול כס"ת ר' חיים קנייבסקי שליט"א

קבלתי מכתבו היקר וכן קבלתי את המרגניתא שבא "סוגה הלכות" ובעזה"י בל"ג אעיין בו ובוזה אעיר במה הערות

צוה"פ לחלק בסכך פסול

(א) מה שכתב כת"ר במכתבו ^{פ"ח} לעיין בחזו"א שצוה"פ לפחות מד"ט לא מועיל.

הנה שאלתי היתה באופן כזה שיוצא שהצוה"פ ישמש ליותר מד"ט והיינו הוא יהא דופן א' של הסוכה ורק דמקום מעמדו הוא לחצוץ סכך פסול לשנים דהיינו שיכנסו לתוך הסוכה רק פחות מד"ט אי זה מועיל כהעמדת דופן שדן בזה מהחזו"א כי לכאורה גם לזה מועיל צוה"פ.

הנחת עירוב בסוכה

(ב) מה שכתב לעי"פ בחזו"א סי' צ' ס"ק מ"א שמצדד דאם הניחו שם העירוב מחשיבו לבית – אכתי אין זה דומה לנידוננו לענין הנחת עירוב בסוכה, דהתם הרי החדר שאין אוכל בו שייך לאסור ע"י מי שידור בתוכו ע"י אכילה ע"כ אמרי' דכעת שהניחו בו עירוב – והרי הוא חזי להנחת עירוב – ממילא כלים שלו הוו ככלי בית, אבל בסוכה כיון דהדר בה אין אוסר לא מתחזי לדירה גם ע"י הנחת עירוב, ובפשטות א"א כלל להניח עירוב, וממילא

סח. מכתב [ז] אות ה'

סט. אות ד'

ע. אות ד'